

AGROBIZNES, FAN VA TEXNOLOGIYALAR

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON
JURNALI

Агробизнес, наука и технологии

Agribusiness, science and technology

№ 083688

ISSN:
3060-5245

Toshkent-2026

Platform & workflow by
OJS / PKP

BOSH MUHARRIR

Oblomuradov Narzullo Naimovich – i.f.d. (DSc), professor.

Bosh muharrir o'rinbosarlari:

Islamov Soxib Yaxshibekovich – q.x.f.d. (DSc), professor.

Sultonov Kamoliddin Sadriddinovich – q.x.f.d. (DSc), professor.

Farmonov To'liqin Xayitmurodovich – i.f.d. (DSc), professor.

Muharrir:

Beglayev Uchqun Xurramovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent.

Tahrir hay'atining xalqaro a'zolari:

Kusainov Xalel Xaymullayevich – i.f.d. professor (Qozog'iston davlat texnologiya universiteti)

Vilija Aleknevičienė – i.f.d. professor (Universitet Vitovta Velikogo)

Gilbert Ludwig – professor, (Jamk University of Applied Sciences)

Bobojonov Ixtiyor Baxtiyorovich – i.f.d. professor (Germaniyaning Leybnits nomidagi Markaziy Osiyoda qishloq xo'jaligini rivojlantirish instituti (IAMO))

Daiva Makutenene – professor, (Vilniaus Magnus universiteti, Litva)

Xaitboyeva Nargiza Alikulovna – i.f.d. dotsent (Tojikiston davlat huquq, biznes va siyosat universiteti)

Tahrir hay'ati:**08.00.00-Iqtisodiyot fanlari:**

Gulyamov Saidasror Saidaxmedovich – i.f.d. (DSc), professor;

Saidov Muxammad-Ali Xakimovich – i.f.d. (DSc), professor;

Rustamova Iroda Baxramjanovna – i.f.d. (DSc), professor;

Ochilov Ilhom Sayitqulovich – i.f.d. (DSc), professor;

Askarov Nazimjon Niyozovich – i.f.d. (DSc), professor;

Abdullayev Altinbek Yangibayevich – i.f.d. (DSc), professor;

Boltayev Abror Sayitmuradovich – i.f.d. (DSc), dotsent;

Abduvasikov Abduaziz Abdulazizovich – i.f.n. professor;

Mamadiyarov Dilshad Uralovich – i.f.n. dotsent;

Achilov Mashrab Ulug'bekovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Galimova Feryuza Rafikovna – i.f.n. dotsent;

Odilova Dilnozaxon Barnayevna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Yangiboyev Dilshod G'ulomovich – i.f.f.d. (PhD);

Saidova Dildora Nurmatovna – i.f.n. dotsent;

Dexkanova Nilufar Sagdullayevna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Roziqov Jahongir Mustaqim o'g'li – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Boltayev Nurali Shiramatovich – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Ibragimova Madina Ismoilovna – i.f.f.d. (PhD), dotsent;

Javlijev Nuriddin Bektemir o'g'li – i.f.f.d. (PhD).

06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari:

Shokirov Alisher Djuraboyevich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Mardanov Husniddin Xolbozorovich – q.x.f.d. (DSc);

Abdiyev Fozil Rashidovich – q.x.f.d. (DSc);

Sattorov Maqsud Axtamovich – q.x.f.d. (DSc);

Yuldashov Nurbek Ergashovich – v.f.d. (DSc);

Xalmirzayev Dilmurad Kamilovich – q.x.f.d. (DSc), dotsent;

Namazov Ixtiyor Choriyevich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Xudayqulov Jonibek Bozarovich – q.x.f.d. (DSc), professor;

Eshonqulov Jamoliddin Saporboy o'g'li – q.x.f.d. (DSc), professor;

Abdullayev Anvar Kodirullayevich – b.f.n., katta ilmiy xodim;

Atabayev Ma'ruf Maxmudovich – q.x.f.n. professor;

Safarov Asqar Asadullayevich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Mustafakulov Davron Mamatqulovich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Kasimov Botir Sadriddinovich – q.x.f.f.d. (PhD);

Akramov Umidilla Ikramdjanovich – q.x.f.n. dotsent;

Elboboyev Abdug'ani Shuxrat o'g'li – q.x.f.f.d. (PhD);

Muxammadov Yo'ldoshbek Akmal o'g'li – q.x.f.f.d. (PhD);

Maxmudova Shaxnoza Abdufattaxovna – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent;

Idrisov Xusanjon Abdujabborovich – q.x.f.f.d. (PhD), dotsent.

MUASSIS

Toshkent davlat agrar
universiteti

ALOQA UCHUN MA'LUMOTLAR

Manzil: Toshkent viloyati, Qibray tumani, Universitet ko'chasi, 2-uy.

Jurnalning telegram manzili:

t.me/agrobiznes_elektronjurnal

E-mail: licht-1989@mail.ru

Jurnalning rasmiy sayti:

<https://www.agrobiznesjournal.uz>

Tel: +(998) 93 439 30 00

JURNALNING ILMIYLIGI:

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 30.11.2024-yildagi
№364/5-sonli qarori bilan
08.00.00-Iqtisodiyot fanlari
bo'yicha, 08.05.2025-yildagi
№370/5-sonli qarori bilan
06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari
bo'yicha "Dissertatsiyalar asosiy
ilmiy natijalarini chop etish
tavsiya etilgan milliy ilmiy
nashrlar ro'yxati"ga kiritilgan.

Elektron nashr, 973 sahifa.
E'lon qilishga 2026-yil
30-sentabrda ruxsat etildi.

JURAYEVA ZILOLA TUROBOVNA

O'zbekistonda sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish sharoitida inson kapitalining raqamli iqtisodiyot rivojlanishiga ta'sirini ekonometrik baholash.....582

TURDIYEV ABDULLO SAGDULLAEVICH

O'zbekiston hududlarida qurilish materiallariga talab muhiti omillarining panel bahosi.....592

TO'RAYEVA SEVINCH SIROJIDDINOVNA

Olmalik kon-metallurgiya kombinatida investitsion loyihalarni moliyalashtirish samaradorligini oshirish mexanizmlari.....602

JOMOLOV MUZAFFAR MIRZOXITOVICH

Hududlarda investitsiyalar samaradorligini kompleks baholash uslubiyoti: Toshkent viloyati shahar va tumanlari misolida.....608

KABILOVA ZEBO BABAKULOVNA

Surxondaryo viloyatining hududiy ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti va mehnat resurslari salohiyatini tahlili.....620

QISHLOQ XO'JALIGI FANLARI

TURDALIYEV AVAZBEK TURDALIYEVICH, YIGITALIYEV OBLOYOR DONIYORJON O'G'LI

Anor (*Punica Granatum* L) ekilgan maydonlarda tuproq biologik faolligi ko'rsatkichlarining meva hosildorligi va sifatiga ta'siri.....628

SOTIBOLDIYEVA GO'ZALXON TOLIBJONOVNA, MIRKOMILOV ABOBAKIR DILSHODJON O'G'LI

Kolmatajlangan och tusli bo'z tuproqlarda biomikrolarning selektivligi.....634

BAUETDINOVA INABAT SATULLAEVNA, TEULIEV JAKSILIK BEGDULLAEVICH, ALLANAZAROV SULTANBEK REYPAZAROVICH

Kuzgi bug'doyni yomg'irlatib sug'orish va oziqlantirish me'yorlarining tuproq suv o'tkazuvchanligiga ta'siri.....643

OCHILDIYEV O'TKIR OLLANAZAROVICH, MUSURMONOV AZZAM TURDIYEVICH, ABDUG'ANIYEV ULUG'BEK BURXONIDDIN O'G'LI, AMINJONOV BUNYODBEK BAXRAMJON O'G'LI, TURAPOV URAL YUSUPOVICH, SAYFIEV SHERZOD BEKNAZAROVICH

Tok tuplaridagi hosil yuklamasi me'yorini belgilash va uning hosildorlikka ta'sirini ilmiy asoslash.....649

MUSAYEV MANSUR SAMANDAROVICH, RAVSHANOV MIRJALOL

Ma'danli o'g'itlar me'yorlarining bahorgi bug'doy navlari don hosildorligiga ta'siri.....655

SOTIBOLDIYEVA GO'ZALXON TOLIBJONOVNA, MIRKOMILOV ABOBAKIR DILSHODJON O'G'LI

Kolmatajlangan tuproqlarda paragenetik elementlarning geokimyoviy xususiyatlari: Ca va Sr misolida.....660

IDIYEVA XADICHA FAXRIDINOVNA

O'rmon fondi yerlarining raqamli kadastr pasportini gat asosida shakllantirish (Kogon tumani misolida).....667

XALILOVA KAMOLA ABDULXODI QIZI, TUXTAYEVA DINORA NAVRUZOVNA

O'zbekistonda qarag'ay (*Pinus* L.) seleksiyasi va unga qo'yiladigan talablar.....677

TURSUNOV SAYDULLO ZOKIRJON O'G'LI

Fosforli o'g'itlarning moyli zig'ir hosildorligi va hosil tarkibiga ta'siri.....683

JURAYEV JAVLON MIRZATILLAYEVICH

Ayrim ra'noguldoshlar oilasi vakillarining asalarilar soni ortishiga ta'sir etish ko'rsatkichlari.....689

IDIYEVA XADICHA FAXRIDINOVNA

O'rmon fondi yerlarining raqamli kadastr pasportini GIS monitoring ma'lumotlari asosida takomillashtirish (Kogon tumani misolida).....695

TADJIEV MARDONQUL, OCHILDEY NAJMIDDIN NARBAEVICH, ESHQURBONOVA NIGORA ALIYAROVNA

Ingichka tolali g'o'za hosildorligining navbatlab va almashlab ekish tizimlariga bog'liqligi.....703

RAXIMOVA JAMILA SHAVKAT KIZI, BERDIBAYEVA DILFUZA BAZARBAEVNA

O'rmon tugmachaguli (*Malva Sylvestris* L.)ning botanik tasnifi, tarixi, geografik areali va bioekologiyasiga oid ilmiy tadqiqotlar tahlili.....708

TADJIEV MARDONQUL, OCHILDEY NAJMIDDIN NARBAEVICH

Almashlab ekish tizimlarning ingichka tolali g'o'zaning o'sishi, rivojlanishiga ta'siri...718

ISROILOV BAXTIYOR ABDULLAYEVICH, SOLAYEVA DINORA BAXTIYOR QIZI

Marjumakni rivojlanish fazalarini davomiyligiga ekish muddati, me'yor va usullarining ta'siri.....723

ESHQURBONOVA NIGORA ALIYAROVNA

Sug'oriladigan taqir-o'tloqi tuproqlari sharoitida ingichka tolali g'o'za naviga Agrozim bioo'g'itini ta'sirini baholash.....731

ABDULLAYEVA MAVJUDA NURIDDINOVNA, EGAMURODOV SHAXBOZ

Kuzgi boshqoli don ekinlari yetishtirishda bioo'g'itlarning tuproq unumdorligi va hosildorlikka ta'siri bo'yicha ilmiy-tadqiqot ishlarining tahlili.....736

RAXMONOV AKBAR TURAQUL O'G'LI

Tut ipak qurtining biologik va pilla mahsuldorlik ko'rsatkichlariga turli oziqlantirish usullarining ta'siri.....745

CHORIEVA ZARXOL QODIROVNA

Surxondaryo viloyati Sherobod tumani o'rta sho'rlangan tuproqlarining genetik-morfologik tuzilishi.....753

TURG'UNBOYEVA ZULFIZAR G'AYRATJON QIZI

Markaziy Osiyoda yaratilgan bug'doy navnamunalarining morfo-fenologik xususiyatlari va seleksion qiymatini baholash.....758

NURMATOVA DILDORAXON ERKINJON QIZI

Yeryong'oqning "Salomat" navida tup qalinligi va o'simliklar saqlanuvchanligiga ekish sxemasi, mineral o'g'it va biostimulyatorlarning ta'siri.....762

RAXMONOV AKBAR TURAQUL O'G'LI

Tut ipak qurtining biologik va mahsuldorlik ko'rsatkichlariga kompleks preparatning ta'siri.....769

MAMASAI DOV OLIMJON ELMUROD O'G'LI, UMIDOV SHAVKAT ERGASHEVICH

Sut xomashyosini yig'ish va dastlabki sovitish rejimlarining sifat ko'rsatkichlari barqarorligiga ta'siri.....776

ABDULLAYEV ZOKIR IKROMJONOVICH, SALOHIDDINOV JAXONGIR

Qulupnay mevasini sublimatsion usulda quritishning texnologik ko'rsatkichlarini baholash.....783

YULDASHEVA GUZAL QAXXOR QIZI

Farg'ona viloyati intensiv shaftoli bog'larida fenologik fazalar bilan zararli organizmlar rivojlanishining o'zaro bog'liqligi.....789

ESHQUVVATOV JASUR

Sirdaryo viloyati sharoitida chilonjiydaning istiqbolli navlari ko'chatlarini yetishtirish texnologiyasini takomillashtirish.....794

TO'RAMATOV RUSTAM G'OPUROVICH, SHOKIROV ALISHER JO'RABOYEVICH

Qovoq navlarining takroriy muddatda yetishtirish samaradorligi.....806

JO'RAYEV SIROJIDDIN TURDIQULOVICH, ISAQOV BOBURNIRZO ULUG'BEK

O'G'LI, OLIMOVA ZULXUMORXON QAXRAMONJON QIZI, BOYLIYEV MA'RUF

G'o'zaning Gossypium Hirsutum L. mahalliy navlarida suv tanqisligiga bardoshlilikni morfofizilogik va SSR markerlar asosida kompleks baholash.....812

OSERBAEVA TAMARAXAN, KUNAKBAEV NURJAN SARSENOVICH

Qoraqalpog'iston sharoitida no'xat navlari poya balandligiga ekish muddatlari va me'yorlarining ta'siri.....818

KADIROV ABDUXALIL RO'ZMAXAMMATOVICH

Qishloq xo'jaligi yerlarining toifasini o'zgartirish jarayonlarini raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirish.....824

ABDULLAYEV ZOKIR IKROMJONOVICH, YO'LDOSHEV O'TKIR

Mahalliy sharoitda yetishtirilgan gilos mevalarini gazli muhit sharoitida saqlashning ilmiy va amaliy asoslari.....830

ESHONQULOV JAMOLIDDIN SAPORBOY O'G'LI, TASHIMOV SULTANMUROD

CHORIYEVICH, ZARIFBAYEV JASUR SHAVKATOVICH, RAHMONOVA DILRABO

Tomchilatib sug'orishning takroriy ekilgan shirin makkajo'xori hosildorligiga ta'siri.....836

TURAYEV RUHIDDIN AMIRQULOVICH, TEMIROVA SHAXNOZA

Suv fondi yerlari monitoring yuritish usulini dasturiy ta'minotda takomillashtirish....840

KAYPNAZAROV JANDOS JUMAMBETOVICH, ORINBASAROV AJINIYAZ

ASANOVICH, PIRLANOVA BAXTIGUL SHARAPATOVNA, AYTMURATOVA NILUFAR

In Vitro usulida ekinlarni ko'paytirish va gen bankni ishga tushirish istiqbollari.....854

SHOKIROV ALISHER JO'RABOYEVICH, TO'RAMATOV RUSTAM G'OPUROVICH

Takroriy ekinda qovoq navlarining hosildorligiga oziqlanish maydoning ta'siri.....860

ARTIKOVA HAFIZA TO'YMURODOVNA, SHADIYEVA SAYYORA

Soya navlari ekilgan tajriba dalasi tuprog'ining suv o'tkazuvchanligi.....865

ABDALOVA GULISTON NURANOVNA, SHIMBERGENOVA GULZINA

Turli sug'orish tartiblarining yem-xashak ekinlarining tuproqda qoldirgan ildiz va ang'iz qoldiqlari miqdoriga ta'siri.....869

ISROILOV BAXTIYOR ABDULLAYEVICH, SOLAYEVA DINORA BAXTIYOR QIZI

Marjumakni barg shakllanishiga ekish muddati, me'yori va usullarining ta'siri.....873

ABDULAZIZOVA DILNOZA ABDULAZIZOVNA

Durdona navli mosh unidan foydalanishning bug'doy unining nonboplik xususiyatlari va non sifatiga ta'siri.....879

SHAMSIYEV AKMAL SADIRDINOVICH, ABDURAXMANOV UBAYDULLA

ZULFIQOROVICH, ESHONQULOV JAMOLIDDIN SAPORBOY O'G'LI, TO'RAMURODOV

XUSNIDDIN ASLIDDIN O'G'LI

Yeryong'oq navlarini takroriy muddatda yetishtirishning tuproq suv o'tkazuvchanligiga ta'siri.....885

YULDOSHEV ISKANDAR, SOBITOV O'LMASBOY TOJAXMEDOVICH

Markaziy Farg'ona sug'oriladigan o'tloqi-saz tuproqlarida gipslashish darajasining umumiy fizik xossalarga ta'siri.....889

RAXIMOV AVAZBEK XOLMAMATOVICH, XAYDAROV BEKMUROD DO'SIYAROVICH, TOSHPO'LATOVA DURDONA SHAVKATJON QIZI

Yomg'irlatib sug'orishdan foydalanishning lalmikor maydonlaridagi ekinlar hosildorligiga ta'siri.....894

ALLAYAROV XAMZA NAZARALIYEVICH, YULDOSHEV ISKANDAR

Baxmal tumanida suv eroziyasiga uchragan lalmi tuproqlarning kimyoviy va agrokimyoviy xossalari.....900

HAKIMOVA NODIRA XAYRILLOEVNA, XALILOVA MA'MURA RAVSHAN QIZI

Tuproq suv o'tkazuvchanligiga kuzgi bug'doy va dukkakli ekinlarning ta'siri.....905

YUNUSOV SALOXIDDIN ADXAMOVICH, ABDURAXMANOV UBAYDULLA ZULFIQOROVICH, UMAROVA DILDORA HUSNUTDINOVNA, ADXAMOV BIOLDIN

Ko'katli sabzavot ekinlarini yetishtirishda bioo'g'itlar bilan oziqlantirish samaradorligi.....910

XODIYEVA SITORA SHOXABBOS QIZI

Qashqadaryo viloyati och tusli bo'z tuproqlarida ildizdan va barg orqali oziqlantirishning soya navlari o'suv davri davomiyligiga ta'siri.....920

XUSANOV SARDORBEK, MUHSINJON NODIRJONOV

Turli sug'orish texnologiyalarining sholi yetishtirishda tuproq hajm massasi o'zgarishiga ta'siri.....927

ABDULLAYEVA GULNORA ALIJONOVNA, IBRAGIMOVA DILDORA QAXRAMONOVNA, TIRKASHEVA NODIRAXON MANSUROVNA

Yangi mikroelementli o'g'itlarning qo'llashni g'o'za barg yuzasining o'zgarishiga ta'siri.....930

MO'MINOV ABDUVALI AKBARALIEVICH, DJO'RAEV MUQIMJON YAQUBJONOVICH

Global iqlim o'zgarishi sharoitida tritikale seleksiyasida stressga bardoshlilik, don hosildorligi va sifatni uyg'unlashtirishning ilmiy asoslari.....935

KOMILOV RUSTAM MAXAMMADOVICH, IDRISOV XUSANJON ABDUJABBOROVICH, SULTONMAXMUDOVA GULASAL AHMADALI QIZI

Farg'ona viloyati sharoitida takroriy ekilgan mosh navlari uchun ekish muddati, ko'chat qalinligi va oziqlantirish me'yorlarini maqbullashtirish.....941

SATTOROV OBIDJON ODINAMAXMADOVICH

Jahon uzumchiligida zamonaviy tendensiyalar va O'zbekistonning uzum ishlab chiqarish hamda eksport salohiyati.....947

AMANTURDIYEV ALISHER BALKIBAYEVICH, SAMATOV ABDULAZIZ

G'o'zaning xorijiy navlar ishtirokidagi F₁ duragay kombinasiyalarida tezpisharlik, tola chiqimi va uzunligi ko'rsatkichlarining irsiylanishi.....956

KOMILOV RUSTAM MAXAMMADOVICH, IDRISOV XUSANJON ABDUJABBOROVICH, TO'RAKELDIYEVA HAMIDAXON ISROILJON QIZI

Kuzgi bug'doydan keyin fasolni takroriy ekishda ang'izga to'g'ridan-to'g'ri ekish va an'anaviy ekish texnologiyalarining hosildorlik hamda resurs sarfiga ta'siri.....962

TURSUNOV NURULLO ABDURAZZOQOVICH, TURG'UNOVA NAMUNA

Namangan viloyati sharoitida yetishtirilgan kishmishbop uzum navlarining morfologik va biologik ko'rsatkichlarini baholash.....969

JAHON UZUMCHILIGIDA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR VA O'ZBEKISTONNING UZUM ISHLAB CHIQUARISH HAMDA EKSPORT SALOHİYATI

SATTOROV OBIDJON ODINAMAXMADOVICH

Toshkent davlat agrar universiteti dotsenti,
qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

E-mail: o.sattorov@tdau.uz

Annotatsiya. Mazkur maqolada jahon va O'zbekiston uzumchilik tarmog'ining zamonaviy rivojlanish tendensiyalari, xo'raki uzum yetishtirish, yangi uzum va quritilgan uzumning xalqaro savdosi, O'zbekistonda uzum ishlab chiqarishning uzoq muddatli dinamikasi hamda hududiy va xo'jalik toifalari bo'yicha tarkibiy xususiyatlari tahlil qilingan. Tadqiqotning axborot bazasini Xalqaro uzumchilik va vinochilik tashkiloti – OIVning 2024-yil bo'yicha statistik hisobotlari hamda O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining 2010–2025-yillarga oid rasmiy ma'lumotlari tashkil etdi. Tadqiqotda dinamik qatorlar, qiyosiy va tarkibiy tahlil, o'sish sur'atlari, o'rtacha yillik murakkab o'sish sur'ati – CAGR hamda hududiy konsentratsiya ko'rsatkichlaridan foydalanildi.

Kalit so'zlar: uzumchilik, xo'raki uzum, tokzor, uzum ishlab chiqarish, eksport, mayiz, sovuq zanjir, qayta ishlash, qo'shilgan qiymat, OIV, intensiv texnologiya, hududiy konsentratsiya.

Аннотация. В данной статье проанализированы современные тенденции развития виноградарства в мире и Узбекистане, производство столового винограда, международная торговля свежим и сушёным виноградом, долгосрочная динамика производства винограда в Узбекистане, а также структурные особенности отрасли в разрезе регионов и категорий хозяйств. Информационную базу исследования составили статистические отчёты Международной организации виноградарства и виноделия (OIV) за 2024 год, а также официальные данные Национального комитета Республики Узбекистан по статистике за 2010–2025 годы. В исследовании использованы методы анализа динамических рядов, сравнительного и структурного анализа, показатели темпов роста, среднегодового совокупного темпа роста (CAGR), а также показатели территориальной концентрации.

Ключевые слова: виноградарство, столовый виноград, виноградники, производство винограда, экспорт, изюм, холодовая цепь, переработка, добавленная стоимость, OIV, интенсивные технологии, территориальная концентрация.

Abstract. This article analyzes current trends in the development of the viticulture sector worldwide and in Uzbekistan, including table grape production, international trade in fresh and dried grapes, the long-term dynamics of grape production in Uzbekistan, and the structural characteristics of the sector across regions and farm categories. The study is based on the 2024 statistical reports of the International Organisation of Vine and Wine (OIV) and official data of the National Statistics Committee of the Republic of Uzbekistan for 2010–2025. The research employs time-series analysis, comparative and structural analysis, growth rates, the compound annual growth rate (CAGR), and indicators of regional concentration.

Keywords: viticulture, table grapes, vineyards, grape production, export, raisins, cold chain, processing, value added, OIV, intensive technology, regional concentration.

KIRISH

Uzumchilik dunyo meva yetishtirish tizimida ko'p funktsiyali va yuqori iqtisodiy ahamiyatga ega tarmoqlardan biri hisoblanadi. Uzum hosilidan yangi iste'mol uchun xo'raki mahsulot, quritilgan uzum, sharbat, vinochilik mahsulotlari hamda turli ikkilamchi qayta ishlash mahsulotlari olinadi. Shu sababli uzumchilikning iqtisodiy samaradorligini baholashda yalpi hosil hajmi

bilan bir qatorda mahsulotning foydalanish yo'nalishi, saqlanuvchanligi, eksportbopligi, qayta ishlash darajasi va qiymat zanjiridagi yakuniy narxi ham hisobga olinishi zarur.

OIVning 2024-yil uchun global balansiga ko'ra, dunyo bo'yicha tokzorlar maydoni qariyb 7,1 mln gektar, yangi uzum ishlab chiqarish esa 77,7 mln tonnani tashkil etgan. Ushbu hajmning 33,3 mln tonnasi xo'raki uzumga, 5,2 mln tona yangi uzum xomashyosi quritishga, 33,3 mln tonnasi esa presslash va keyingi qayta ishlashga yo'naltirilgan. OIV hisob-kitobida jahon tokzorlarining o'rtacha mahsuldorligi 10,9 t/ga darajasida qayd etilgan [1].

Alohida e'tibor talab etadigan tendensiya shundaki, jahon tokzorlarining umumiy maydoni 2024-yilda 2023-yilga nisbatan 1,0 foiz qisqargan bo'lsa-da, xo'raki uzum ishlab chiqarish o'sishda davom etgan. Bu holat xalqaro uzumchilikda faqat ekin maydonlarini kengaytirishga emas, balki hosildorlik, nav salohiyati, texnologik boshqaruv va qiymat zanjirining samaradorligiga tobora katta ahamiyat berilayotganini ko'rsatadi. [1].

O'zbekiston uchun uzumchilik tarixiy, agroekologik va iqtisodiy jihatdan alohida ahamiyatga ega. Respublikaning turli hududlarida xo'raki, kishmishbop va texnik yo'nalishdagi uzum navlarini yetishtirish imkoniyati mavjud bo'lib, ishlab chiqarish hajmining ortib borishi ichki bozorni ta'minlash bilan bir qatorda eksport, quritish va sanoat qayta ishlashi uchun ham muhim xomashyo bazasini yaratmoqda. Biroq tarmoqning istiqboldagi raqobatbardoshligi ishlab chiqarilgan mahsulot miqdoridan ko'ra uning sifati, eksport geografiyasi, saqlash muddati, standartlarga muvofiqligi va bir kilogramm mahsulotdan olinadigan iqtisodiy natija bilan tobora ko'proq belgilanadi.

Jahon va O'zbekiston uzumchiligidagi zamonaviy ishlab chiqarish hamda savdo tendensiyalarini statistik jihatdan baholash, O'zbekistonning xalqaro xo'raki va quritilgan uzum bozoridagi o'rnini aniqlash, respublikada uzum ishlab chiqarishning uzoq muddatli va hududiy dinamikasini tahlil qilish hamda tarmoqda yuqori qo'shilgan qiymat yaratish imkoniyatlarini ilmiy asosda yoritishdan iborat.

TADQIQOT MATERIALLARI VA USULLARI

Tadqiqot uchun OIVning *OIV Statistical Brief: Wine, Table Grapes & Dried Grapes in 2024* statistik nashri, O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining SIAT axborot tizimi va 2025-yil yakunlariga oid dastlabki rasmiy ma'lumotlardan foydalanildi. OIV tasnifida table grape – bevosita yangi holda inson iste'moliga mo'ljallangan uzum sifatida belgilanadi. O'zbekiston milliy statistikasidagi "barcha toifadagi xo'jaliklarda yetishtirilgan uzum" ko'rsatkichi esa xo'jaliklar tomonidan yetishtirilgan jami uzum yalpi hosilini ifodalaydi. Shu sababli ushbu ikki ko'rsatkich o'rtasidagi farq tadqiqotda metodologik jihatdan hisobga olindi. [1].

Dinamik tahlilda mutlaq va nisbiy o'zgarishlar hamda o'rtacha yillik murakkab o'sish sur'ati qo'llanildi:

$$\text{CAGR} = [(Y_t / Y_0)^{1/n} - 1] \times 100,$$

bunda Y_0 — boshlang'ich davrdagi ko'rsatkich, Y_t — yakuniy davrdagi ko'rsatkich, n — yillar soni.

Hududiy ishlab chiqarish konsentratsiyasini baholashda respublika yalpi uzum hosilida eng yirik uchta va beshta hudud ulushining yig'indisi – **CR₃** va **CR₅** ko'rsatkichlari hisoblandi. Hisob-kitoblar rasmiy statistik ma'lumotlar asosida muallif tomonidan amalga oshirildi.

NATIJALAR VA ULARNING MUHOKAMASI

Jahonda xo'raki uzum ishlab chiqarishining dinamikasi. OIV ma'lumotlari jahon xo'raki uzum ishlab chiqarishida uzoq muddatli ijobiy dinamika mavjudligini ko'rsatadi. 2015-yilda 28,1 mln tonna xo'raki uzum ishlab chiqarilgan bo'lsa, 2020-yilda 29,4 mln tonna, 2022-yilda 31,5 mln tonna, 2023-yilda 32,2 mln tonna va 2024-yilda 33,3 mln tonna mahsulot yetishtirilgan. 2024-yil natijasi oldingi yilga nisbatan 3,4 foiz yuqori bo'lgan. OIV bahosiga ko'ra, 2000-yildan buyon dunyo xo'raki uzum ishlab chiqarishi ikki barobardan ziyod oshgan va shu davrda o'rtacha yillik o'sish 3,1 foizni tashkil etgan. [1].

2015–2024-yillar bo'yicha hisob-kitoblarga ko'ra, jahon xo'raki uzum ishlab chiqarishi 18,5 foizga ko'paygan, mazkur to'qqiz yillik intervaldagi CAGR esa taxminan 1,9 foizni tashkil etadi. Bu ko'rsatkich qisqa va o'rta muddatli davrda ham xo'raki uzumga global talab va taklifning barqaror o'sayotganini ko'rsatadi.

1-rasm. Yetakchi mamlakatlarda uzum yetishtirish hajmi.

Xitoyning 14,2 mln tonnalik ishlab chiqarishi jahon xo'raki uzum bozorining 43 foizini tashkil etgan. Hindistonning ulushi 10 foiz, Misrniki 6 foiz, Turkiyaniki 5 foiz bo'lgan. O'zbekiston esa 1,4 mln tonna xo'raki uzum bilan 4 foizlik jahon

ulushiga ega bo'lib, dunyodagi beshta yirik ishlab chiqaruvchi qatoridan joy olgan. Mazkur besh davlat birgalikda jahon xo'raki uzumining 67 foizini yetishtirgan. [1].

O'zbekistonning 2015–2024-yillarda OIV bo'yicha xo'raki uzum ishlab chiqarishi 1,2 mln tonnadan 1,4 mln tonnagacha yoki qariyb 16,7 foizga o'sgan. Bu davrdagi o'rtacha yillik murakkab o'sish taxminan 1,7 foizga teng. O'zbekistonning dunyodagi beshinchi o'rni respublika uchun xo'raki uzum yetishtirishda miqdoriy baza allaqachon sezilarli ekanini ko'rsatadi; kelgusi vazifa ushbu bazaning eksport va qiymat yaratish samaradorligini oshirishdan iborat.

O'zbekistonning xalqaro yangi uzum savdosidagi o'rni. 2024-yilda dunyo bo'yicha yangi uzum xalqaro savdosi 5,045 mln tonna, uning qiymati esa 9,89 mlrd yevroga yetgan. Jahon yangi uzum eksportining o'rtacha qiymati 1,96 yevro/kg darajasida shakllangan. OIVning HS 080610 tasnifi bo'yicha yangi uzum savdosiga faqat xo'raki uzum emas, balki yangi holdagi quritishga yoki vino ishlab chiqarishga mo'ljallangan uzum ham kirishi mumkinligi sababli ushbu ko'rsatkichni "xo'raki uzum eksporti" bilan aynan tenglashtirish to'g'ri emas. [1].

OIV ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonning yangi uzum eksporti 2015-yilda 107 ming tonnani tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda 219 ming tonnaga yetgan va mamlakat jahon yangi uzum eksportining 4 foizini ta'minlagan. Shu davrda eksport hajmi 2,05 barobar yoki 104,7 foizga oshgan; hisoblangan CAGR qariyb 8,3 foizni tashkil etadi. 2023-yildagi 126 ming tonnadan 2024-yilda 219 ming tonnagacha oshish esa eksportning yillar kesimida sezilarli tebranishlarga ega ekanini ham ko'rsatadi. [1].

Mazkur holat O'zbekiston uzumchiligi uchun ikki muhim xulosani yuzaga keltiradi. Birinchidan, respublika yirik ishlab chiqaruvchi bo'lish bilan birga xalqaro savdo oqimlariga ham faol integratsiyalashgan. Ikkinchidan, eksportning keyingi bosqichdagi samaradorligi yalpi tonnani ko'paytirishdan tashqari yuqori narx segmentlariga kirish, saralash, qadoqlash, barqaror sifat va uzluksiz sovuq zanjirga bog'liq bo'ladi.

Quritilgan uzum bozorida O'zbekistonning salohiyati. OIV ma'lumotlari O'zbekiston uchun xo'raki uzum bilan bir qatorda quritilgan uzum segmentining ham strategik ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi. 2024-yilda jahonda 1,287 mln tonna quritilgan uzum ishlab chiqarilgan bo'lib, O'zbekiston 63 ming tonna yoki 5 foiz ulush bilan yirik ishlab chiqaruvchilar qatorida bo'lgan. [1].

Shu yilda jahon quritilgan uzum eksporti 933 ming tonnani va 1,83 mlrd yevroni tashkil etgan. O'zbekiston 52 ming tonna eksport bilan jahon hajmining 6 foizini, qiymat jihatidan esa 72 mln yevro bilan qariyb 4 foizini ta'minlagan. [1].

OIVning ko'rsatkichlari asosida oddiy hisoblanganda, O'zbekiston quritilgan uzum eksportining o'rtacha qiymati qariyb 1,38 yevro/kg, jahon bo'yicha o'rtacha qiymat esa 1,96 yevro/kg atrofida shakllangan. Mazkur tafovutni faqat mahsulot sifati bilan izohlash metodologik jihatdan noto'g'ri bo'ladi, chunki narxga nav, kalibr, qayta ishlash darajasi, qadoqlash, sotuv bozori, kontrakt shartlari va yetkazib berish davri ham ta'sir ko'rsatadi. Biroq bu farq qiymat zanjirida

qo'shimcha daromad olish imkoniyatlarini chuqur o'rganish zarurligini ko'rsatuvchi iqtisodiy signal sifatida baholanishi mumkin.

O'zbekistonda uzum ishlab chiqarishning uzoq muddatli dinamikasi. Milliy statistika qo'mitasining SIAT ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonda barcha toifadagi xo'jaliklarda uzum ishlab chiqarish 2010-yildagi 979,3 ming tonnadan 2015-yilda 1 518,2 ming tonnaga, 2020-yilda 1 610,9 ming tonnaga, 2022-yilda 1 767,2 ming tonnaga va 2024-yilda 1 843,2 ming tonnaga yetgan. [2].

2010–2024-yillarda yalpi uzum hosili 863,9 ming tonnaga yoki 88,2 foizga oshgan. Hisob-kitoblarga ko'ra, mazkur 14 yillik davr uchun o'rtacha yillik murakkab o'sish sur'ati qariyb 4,62 foizni tashkil etadi. Shu bilan birga, yillar kesimida o'sish bir tekis bo'lmagan: ayrim davrlarda ishlab chiqarish nisbatan barqarorlashgan, 2023-yilda 1 740,0 ming tonnagacha kamaygan va 2024-yilda yana o'sish kuzatilgan. [2].

Barcha toifadagi xo'jaliklardagi tokzorlar maydoni esa 2010-yildagi 127 876 gektardan 2024-yilda 139 720 gektarga yetgan, ya'ni qariyb 9,3 foizga oshgan. Yalpi ishlab chiqarish hajmining maydonga nisbatan ancha tez o'sgani agregat darajada ishlab chiqarish intensivligi ortganidan dalolat berishi mumkin. Biroq bu nisbatni rasmiy "hosildorlik" ko'rsatkichi sifatida talqin qilish mumkin emas, chunki jami tokzor maydoni tarkibida hosilga kirmagan yoki turli maqsadlarga mo'ljallangan maydonlar bo'lishi mumkin. [2].

2025-yil natijalari va ishlab chiqarishning hududiy konsentratsiyasi. Milliy statistika qo'mitasining dastlabki ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilda O'zbekistonda barcha toifadagi xo'jaliklar tomonidan 1 983 039 tonna uzum yetishtirilgan. Bu 2024-yilga nisbatan 7,6 foiz yuqori bo'lib, mutlaq ifodada ishlab chiqarish qariyb 139,8 ming tonnaga ko'paygan. [4].

2025-yilda eng katta ishlab chiqarish Samarqand viloyatida qayd etilib, 696,95 ming tonna yoki respublika yalpi hosilining hisob-kitob bo'yicha 35,1 foizini tashkil etgan. Buxoro viloyatining ulushi 12,2 foiz, Farg'ona viloyatiniki 11,6 foiz, Namanganniki 8,4 foiz, Qashqadaryo viloyatiniki esa 6,6 foiz atrofida bo'lgan. [4].

Hisob-kitoblariga ko'ra, Samarqand, Buxoro va Farg'ona viloyatlarining jami ulushi — $CR_3 = 58,9$ foiz, eng yirik beshta hududning ulushi esa — $CR_5 = 73,9$ foizni tashkil etadi. Demak, respublikadagi uzum ishlab chiqarish ma'lum darajada hududiy jihatdan konsentratsiyalashgan.

Mazkur holat amaliy jihatdan muhim: sovitish omborlari, saralash-qadoqlash markazlari, logistika terminallari va qayta ishlash quvvatlarini joylashtirishda ishlab chiqarishning hududiy konsentratsiyasini hisobga olish iqtisodiy jihatdan maqsadga muvofiq. Ayniqsa, Samarqand–Buxoro hamda Farg'ona vodiysi hududlarida ishlab chiqarish, saqlash, logistika va eksportni o'zaro bog'lovchi hududiy qiymat zanjirlarini rivojlantirish salohiyati yuqori.

Uzum ishlab chiqarishning xo'jalik toifalari bo'yicha tarkibi. 2024-yilda O'zbekiston bo'yicha yetishtirilgan uzumning 49,5 foizi dehqon va tomorqa xo'jaliklari, 47,1 foizi fermer xo'jaliklari, 3,4 foizi qishloq xo'jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar hissasiga to'g'ri kelgan. [5].

Bu tarkib uzumchilikda dehqon-tomorqa va fermer xo'jaliklarining hal qiluvchi o'ringa ega ekanini ko'rsatadi. Shu bilan birga, eksport bozori bir xil kalibr, rang, shakar miqdori, fitosanitar holat va qadoqlash standartlarini talab qilgan sharoitda ko'p sonli ishlab chiqaruvchilarning mahsulotini yagona standart asosida konsolidatsiya (*birlashtirish, mustahkamlash, yagona tizimga keltirish*) qilish zarurati yuzaga keladi. Shuning uchun kooperatsiya, shartnomaviy ishlab chiqarish, sertifikatlash va yig'imdan keyingi yagona texnologik protokollarning ahamiyati ortadi.

Hosildan keyingi texnologiyalar va eksportboplik. Xo'raki uzum yuqori qiymatli, biroq hosildan keyingi davrda nisbatan tez sifat yo'qotadigan mahsulot hisoblanadi. Zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda uzum shingillarida suv yo'qotilishi, shingil bandining qurishi va qorayishi, rezavorning yumshashi, to'kilishi va *Botrytis cinerea* sababli chirish saqlashdagi asosiy muammolar sifatida qayd etiladi. Tegishli qadoqlash bilan uyg'unlashtirilgan sovuq saqlash ushbu yo'qotishlarni kamaytirish va mahsulotning bozor davrini uzaytirishda muhim o'rin tutadi. [9].

Shu sababli O'zbekiston uzumchiligida "daladan eksportgacha" tamoyili asosida hosilni optimal pishganlik darajasida yig'ish, shingilni ehtiyotkorlik bilan saralash, tezkor dastlabki sovitish, kalibrlash, eksportbop qadoqlash, sovuq zanjirni uzmaslik va saqlash rejimlarini nav xususiyatiga moslashtirish ishlab chiqarish texnologiyasining ajralmas qismi sifatida qaralishi lozim. Bunda faqat hosildorlik emas, balki tovar hosili ulushi va saqlashdan keyingi realizatsiyaga yaroqli mahsulot ulushi ham asosiy samaradorlik indikatoriga aylanishi kerak.

Suv resurslaridan samarali foydalanish va raqamli monitoring. Uzumchilikning kelgusidagi barqarorligi suv resurslaridan foydalanish samaradorligi bilan ham chambarchas bog'liq. Zamonaviy tadqiqotlarda tokning suv holatini masofaviy va yaqin masofali sensorlar, spektral ko'rsatkichlar va aniq dehqonchilik vositalari yordamida monitoring qilish suvni boshqarishni optimallashtirish uchun istiqbolli yo'nalish sifatida qaralmoqda. [10].

Xo'raki uzumda o'tkazilgan tadqiqotlar ham sug'orish rejimini maqbullashtirish orqali suvdan foydalanish samaradorligini oshirish mumkinligini ko'rsatadi, biroq natijalar nav, tuproq, iqlim va fenologik bosqichga kuchli bog'liq. Shu sababli boshqa mamlakatlarda olingan aniq sug'orish me'yorlarini O'zbekiston sharoitiga bevosita ko'chirish emas, balki ularni mahalliy nav-payvandtag-tuproq-iqlim tizimida tajriba asosida moslashtirish ilmiy jihatdan to'g'ri yondashuv hisoblanadi. [11].

O'zbekiston sharoitida istiqbolli texnologik model tomchilatib sug'orishni tuproq namligi, meteorologik ma'lumotlar, evapotranspiratsiya (tuproq va boshqa nam yuzalardan suvning bug'lanishi (evaporatsiya) hamda o'simliklar orqali suvning atmosferaga chiqarilishi (transpiratsiya) jarayonlarining yig'indisi), barg yoki poya suv potentsiali hamda masofaviy monitoring bilan integratsiyalashdan iborat bo'lishi mumkin. Bunda maqsad "eng kam suv berish" emas, balki mahsulot birligiga sarflanadigan suv miqdorini kamaytirgan holda bozor talabiga mos hosil va sifatni ta'minlashdan iborat bo'lishi kerak.

Uzumni qayta ishlash va qo'shilgan qiymat. 2025-yilda O'zbekistonda iqtisodiy faoliyatning "ichimliklar ishlab chiqarish" yo'nalishida 29,3 trln so'mlik mahsulot ishlab chiqarilgan va mazkur ko'rsatkich 2024-yilga nisbatan 9,9 foizga oshgan. [7].

Biroq mazkur statistik ko'rsatkich barcha turdagi ichimliklarni qamrab oladi va uning tarkibida aynan uzum xomashyosidan tayyorlangan mahsulotlarning ulushi alohida ko'rsatilmagan. Shu sababli 29,3 trln so'mlik ko'rsatkichni "O'zbekistonda uzumni qayta ishlash hajmi" sifatida ishlatish ilmiy jihatdan asoslanmagan bo'ladi. U faqat mamlakat ichimliklar sanoatining umumiy rivojlanish dinamikasini tavsiflovchi qo'shimcha makroiqtisodiy indikator sifatida keltirilishi mumkin.

Uzum xomashyosining haqiqiy iqtisodiy salohiyati yangi mahsulot sotish bilan cheklanmaydi. Kishmish va boshqa quritilgan mahsulotlar, tabiiy sharbat va konsentrat, sirka hamda oziq-ovqat sanoati uchun yarim tayyor mahsulotlar ishlab chiqarish hosilning turli sifat fraksiyalaridan samarali foydalanish imkonini beradi. Uzum urug'i va po'stlog'i kabi ikkilamchi xomashyoni qayta ishlash esa chiqindini kamaytirish va qiymat zanjirini chuqurlashtirish nuqtai nazaridan istiqbolli yo'nalish hisoblanadi.

O'tkazilgan tahlil O'zbekistonning jahon uzumchiligidagi mavqeyi ikki jihatdan muhim ekanini ko'rsatadi. Bir tomondan, mamlakat xo'raki uzum ishlab chiqarish hajmi bo'yicha dunyoning eng yirik beshta ishlab chiqaruvchisi qatoriga kiradi. Ikkinchi tomondan, yangi va quritilgan uzum savdosida ham O'zbekiston jahon bozorining sezilarli ulushini egallaydi. Demak, respublika uzumchiligidagi asosiy masala endilikda faqat ishlab chiqarish bazasini shakllantirish emas, balki mavjud katta xomashyo bazasini yuqori daromadli mahsulot oqimiga aylantirishdir.

2010–2024-yillarda O'zbekistonda uzum ishlab chiqarishining 88,2 foizga oshgani va 2025-yilda qariyb 2 mln tonnalik natijaga erishilgani tarmoqning miqdoriy salohiyatini tasdiqlaydi. Biroq hududiy ishlab chiqarishning 58,9 foizi uchta viloyatga to'g'ri kelishi qayta ishlash va logistika infratuzilmasining ham hududiy jihatdan oqilona joylashtirilishini talab etadi.

Bundan tashqari, 2024-yil uzum hosilining qariyb yarmi dehqon va tomorqa xo'jaliklarida ishlab chiqarilgani sifatni standartlashtirish masalasini alohida dolzarb qiladi. Katta eksport partiyasini shakllantirishda mahsulotlarning nav xususiyati, yetishtirish texnologiyasi, pestitsid qoldiqlari, pishganlik darajasi, kalibri va saqlashga yaroqliligi bo'yicha bir xillik ta'minlanishi zarur. Shu nuqtai nazardan, ishlab chiqaruvchilarni saqlash-qadoqlash va eksport subyektlari bilan texnologik jihatdan bog'laydigan tizimlar tarmoqning keyingi rivojlanish bosqichi uchun muhim.

Ilmiy-texnologik nuqtai nazardan esa uzumchilikda hosildorlikning o'zi yakuniy maqsad bo'la olmaydi. Bir gektardan olinadigan eksportbop tovar hosili, 1 m³ suvga to'g'ri keladigan tovar mahsuloti, bir kilogramm mahsulotga sarflangan resurs, saqlashdan keyingi yo'qotishlar, eksport narxi va bir gektardan olinadigan sof daromad kabi ko'rsatkichlar kompleks baholanishi lozim. Aynan

shu yondashuv uzumchilikni “ko‘p hosil yetishtirish” modelidan “yuqori qiymat yaratish” modeliga o‘tkazadi.

XULOSA

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, jahon xo‘raki uzum ishlab chiqarishi uzoq muddatli o‘shish tendensiyasini saqlab qolmoqda: 2015–2024-yillarda ishlab chiqarish 28,1 mln tonnadan 33,3 mln tonnagacha yoki 18,5 foizga oshgan. 2024-yilda O‘zbekiston 1,4 mln tonna xo‘raki uzum va 4 foizlik ulush bilan dunyoning beshta yirik ishlab chiqaruvchisidan biri bo‘lgan.

O‘zbekiston milliy statistikasi bo‘yicha jami uzum ishlab chiqarish 2010–2024-yillarda 979,3 ming tonnadan 1 843,2 ming tonnagacha oshib, umumiy o‘shish 88,2 foizni va o‘rtacha yillik murakkab o‘shish qariyb 4,62 foizni tashkil etgan. 2025-yilda esa dastlabki ma‘lumotlarga ko‘ra 1 983,0 ming tonna uzum yetishtirilib, bir yil ichida 7,6 foizlik qo‘shimcha o‘shishga erishilgan.

2025-yilgi ishlab chiqarishning 35,1 foizi Samarqand viloyati hissasiga to‘g‘ri kelgan, uchta eng yirik hududning jami ulushi 58,9 foiz, beshta eng yirik hududniki esa 73,9 foizni tashkil etgan. Bu holat saqlash, qadoqlash, qayta ishlash va logistika infratuzilmasini ishlab chiqarish geografiyasi bilan uyg‘unlashtirish zarurligini ko‘rsatadi.

O‘zbekiston 2024-yilda OIV bo‘yicha 219 ming tonna yangi uzum eksport qilib, jahon hajmining 4 foizini, 52 ming tonna quritilgan uzum eksporti bilan esa jahon hajmining 6 foizini ta‘minlagan. Ushbu ko‘rsatkichlar mamlakatning jahon uzum bozoridagi real salohiyatini tasdiqlaydi.

Shunday qilib, O‘zbekiston uzumchiligining keyingi strategik rivojlanishi yalpi ishlab chiqarishni oshirish bilan birga eksportbop va urug‘siz navlar assortimentini takomillashtirish, suv va oziqa resurslarini aniq boshqarish, hosildan keyingi yo‘qotishlarni kamaytirish, sovuq zanjirni rivojlantirish, xalqaro standartlarga muvofiq saralash va qadoqlash, quritish va chuqur qayta ishlashni kengaytirish hamda mahsulot birligiga to‘g‘ri keladigan qo‘shilgan qiymatni oshirishga yo‘naltirilishi lozim. Bunday yondashuv uzumchilikning miqdoriy ustunligini barqaror iqtisodiy va eksport ustunligiga aylantirish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. International Organisation of Vine and Wine (OIV). OIV Statistical Brief: Wine, Table Grapes & Dried Grapes in 2024. Dijon: OIV, September 2025.
2. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Barcha toifadagi xo‘jaliklarda yetishtirilgan uzum. SIAT statistik ma‘lumotlar bazasi.
3. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Barcha toifadagi xo‘jaliklarda tokzorlar maydoni. SIAT statistik ma‘lumotlar bazasi.
4. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. 2025-yilda O‘zbekistonda qariyb 2 mln tonna uzum yetishtirilgan. 2026-yil 13-fevral.
5. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Barcha toifadagi xo‘jaliklarda yetishtirilgan uzum umumiy hajmida fermer xo‘jaliklarining ulushi. SIAT statistik ma‘lumotlar bazasi.

6. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Barcha toifadagi xo'jaliklarda yetishtirilgan uzum umumiy hajmida dehqon va tomorqa xo'jaliklarining ulushi. SIAT statistik ma'lumotlar bazasi.
7. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. 2025-yilda 29,3 trln so'mlik ichimliklar ishlab chiqarilgan. 2026-yil 16-fevral.
8. De Aguiar A.C., Higuchi M.T., Yamashita F., Roberto S.R. SO₂-generating pads and packaging materials for postharvest conservation of table grapes: A review. Horticulturae. 2023;9(6):724. DOI: 10.3390/horticulturae9060724.
9. Postharvest Preservation Strategies for Table Grapes: A Comprehensive Review from Practical Methods to Future Developments. Plants. 2025;14(16):2462.
10. Abbatantuono F. et al. Recent progress on grapevine water status assessment through remote and proximal sensing: A review. Scientia Horticulturae. 2024;338:113658. DOI: 10.1016/j.scienta.2024.113658.
11. Du T., Kang S., Zhang J., Li F., Yan B. Water use efficiency and fruit quality of table grape under alternate partial root-zone drip irrigation. Agricultural Water Management.
12. Zapata-García S. et al. Combined effects of deficit irrigation and biostimulation on water productivity in table grapes. Plants. 2024;13(23):3424. DOI: 10.3390/plants13233424.

Mas'ul muharrir: Beglayev Uchqun

Musahhih: Boltayev Nurali

Sahifalovchi va dizaynerlar: Normurodov Sarvar,
Sharipov Shoxruh

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul hisoblanadi. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqolalar, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: licht-1989@mail.ru

Jurnalning telegram manzili: t.me/agrobiznes_elektronjournal

Telefon raqami: +998939018320, +998934393000

Jurnal rasmiy sayti: <https://www.agrobiznesjournal.uz>

"Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 30.11.2024-yildagi №364/5-sonli qarori bilan 08.00.00-Iqtisodiyot fanlari bo'yicha, 08.05.2025-yildagi №370/5-sonli qarori bilan 06.00.00-Qishloq xo'jaligi fanlari bo'yicha "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga kiritilgan.

"Agrobiznes, fan va texnologiyalar" ilmiy-amaliy elektron jurnali 2023-yil 23-maydan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan C-5669225 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №083688

Manzilimiz: Toshkent viloyati, Qibray tumani,
Universitet ko'chasi, 2-uy